

Meena Alexander'ın *Fault Lines*'ı ile Bharati Mukherjee'nin *Desirable Daughters*'ında Kadına Dair Kültürel Kodlar

Cultural Codes About Women in Meena Alexander's *Fault Lines* and Bharati Mukherjee's *Desirable Daughters*

Bülent C. Tanrıtanır ve Fırat Yıldız
Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Özet

Meena Alexander ve Bharati Mukherjee Hint kökenli Amerikalı feminist yazarlardır. Bu çalışma Meena Alexander'ın *Fault Lines* ve Bharati Mukherjee'nin *Desirable Daughters* adlı romanları üzerinde odaklanmış bir çalışmadır. Her iki yazarın hayatlarında paralellikler göze çarpmaktadır. Her iki yazar da aynı kültürde doğmuş ve birer batılıyla evlenmiştir. İkisi de evliliklerinden ardından batıya göç etmişlerdir. Burada bu evliliklerin onlar için kendi kültürlerinden bir kaçış olduğu fikri savunulmaktadır. Doğdukları kültür ile sonradan göç ettikleri kültür arasında kadına olan yaklaşım açısından çok büyük bir fark vardır. Söz konusu yazarlar için yeni kültür bazı olumsuzlukları da beraberinde getirirse bile, kadın hak ve özgürlükleri açısından eski kültüre tercih edilmektedir. Bu çalışma da söz konusu yazarların batıya göç etmelerinin feminist anlayışı benimsemeleri üzerinde ki etkisini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, kültür, feminizm, Alexander, Mukherjee

Abstract

Meena Alexander and Bharati Mukherjee are India-origin feminist American writers. This study focuses on Meena Alexander's *Fault Lines* and Bharati Mukherjee's *Desirable Daughters*. There are certain parallels in the lives of these two writers. They were born in the same culture, they got married to westerners, and they both migrated to the west after their marriages. This study suggests that their marriages were an escape from misogynistic traditions. There is a big gap between the two cultures in respect to the approach to women. For these writers, the new culture is preferable to the older one although there are some obstacles in it; this study focuses on the effects of the western world on their feminist transformation.

Keywords: Woman, culture, feminism, Alexander, Mukherjee

I.GİRİŞ

Dünyada ki birçok ülkede, gelenek ve kültürler arasında farklılıklar yaşandığı gibi bu kültürlerde kadına olan yaklaşım da farklılıklar göstermektedir. Kadınların tarih boyunca hak ve özgürlükler adına haksızlığa uğradığı ve günümüzde de bu haksızlıkların dünyanın birçok yerinde devam ettiği çok iyi bilinen bir gerçektir. Dünya kültür coğrafyasında önemli bir yer tutan uzak doğu kültürleri de, kadının büyük ölçüde ihmal edildiği kültürler arasında zikredilebilir. Bu çalışma, büyük ölçüde Meena Alexander ve Bharati Mukherjee bazında Hint kültürü ve kadının konumunu ele almaya yöneliktir. Günümüzde feminizm ve insan hak ve özgürlükleri adına yapılan çalışmalar sonucunda kadının, geçmişe nazaran görece epeyce yol katettiğini söylenebilir. Bununla birlikte aşağıda verilecek örneklerde de görüleceği üzere, bu mücadele, ulaşması gereken noktadan çok uzaktadır. Hâlihazırda kadın haklarındaki iyileşmeler birçok sebebe bağlanabilir. Bu iyileşmelerde batının etkisi gözardı edilemez. Daha açık bir ifadeyle doğu kadınının kendi hak ve özgürlüklerinin farkına varması, batı kadınıyla karşılaşmalarından sonra gerçekleşmiştir. Bu çalışma Hindistan kökenli iki Amerikalı kadın yazar, Meena Alexander ve Bharati Mukherjee'nin yaşadıkları coğrafyada kadın olmakla ilgili kültürel kodları ve yeni vatanlarında karşı karşıya kaldıkları muameleler ele alınacaktır.

Nair'in belirttiği gibi; "Meena Alexander ve Bharati Mukherjee Hindistan'ın geleneksel ataerkil toplum yapısından farkında olmadan kurtulmuş buldular kendilerini ve Amerika'daki özgür hayata hızla ilerlediler" (Nair, 2007: 74). Her ikisinin de aynı coğrafyada doğup, batıya göçmesi yaşamları ve feminist fikirlerinde bazı paralellikleri ortaya çıkarmıştır. Meena Alexander, 1951'de Hindistan'ın Allahabad şehrinde, Bharati Mukherjee ise Hindistan'ın Kalküta şehrinde 1940'ta doğmuştur. Her ikisi de Amerika'ya göç etmiş ve burayı son yerleşim yerleri olarak seçmişlerdir.

Mukherjee ve Alexander'ın batı kültürüyle tanışmaları, feminist görüşü iyice benimsemelerinde önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Mukherjee, Hindistan kültüründe önemli bir yere sahip olan kast sistemindeki en yüksek seviye olan Brahmanlara mensup bir birey olarak dünyaya gelmiştir. Aynı şekilde Alexander da Hindistan'da seçkin bir ailenin kızı olarak doğmuştur. Böylesine ayrıcalıklı bir sınıfa mensup olmanın, kadın özgürlükleri açısından çok büyük bir avantajı olduğu söylenemez. Bu nedenle her iki yazarın özgürlükler adına rotası Amerika olmuştur. Batı kültürüyle tanışmalarından sonra yazdıkları romanlarında feminist öğeler daha çok göze çarpmaktadır. Amerika'ya göç etmemiş ve Hindistan'da yaşamlarını devam ettiriyor olsalardı, muhtemelen Hint kökenli feminist dünyanın önde gelen isimleri

olamayacaklarını ileri sürmek, çok mantıkdışı olmazdı. Hindistan'daki yaşam deneyimleri ve ardından batıya göç etmeleri düşünce dünyalarında büyük değişim ve gelişmelere neden olmuştur. Çünkü Hindistan kültüründe normal görülen ama feminist anlayışın asla kabul etmediği birçok durum söz konusudur ve bunların bir kısmı bu çalışmada ele alınacaktır.

Hindistan kültüründe görücü usulü evlilik, ebeveynlerin düzenlediği bir evlilik şeklidir ve toplumsal yaşamda çok önemli bir yer tutar. Bu görücü usulü evliliklerde kızın seçim ve istekleri çok dikkate alınmayabilir. Alexander, *Fault Lines* adlı romanında kendi annesinin görücü usulü evliliği hakkında şöyle der:

Koleji bitirir bitirmez, anneme görücü usulü bir evlilik hazırlanır. Ama bu her zamankinden farklı bir yöntemle yapılır. Çünkü bu defa evlilik için araştırmayı erkek tarafı yapmıştır. Kozencheri'de ki babamın babası annemin evlenmeye hazır olduğunu duyunca teklifi yapmış. Her iki tarafında birer akraba olduğu halde, Tiruvella'da ki dedem olan İlya'yı ziyarete gider. Yanında ki akrabalarından birinin elinde babamın mükemmel bir not olan 100 aldığı mühendislik sınav sonuç belgesi vardır. Annem seçkin bir aileden geldiği için, dedem de gelecekteki dünürlerine tek oğlunun meziyetli biri olduğunu göstermek istemiş. (Alexander, 1993: 25)

Hindistan'da görücü usulü evliliklerde, araştırmayı yapan, uygun adayı arayan taraf kız tarafıdır. Ama yukarıda ki alıntıda görüldüğü gibi Alexander'ın annesinin evliliğinde rutinin dışına çıkmış, erkek tarafı teklifi götürmüş ve bu alışılmadık bir durum olarak belirtilmiştir. Daha önce belirtildiği gibi, bu tür evliliklerde kızın özgür iradesi, isteği çok önemsenmemektedir. Ebeveynler kendi yaşam deneyimlerine güvenerek kendi seçimlerinin bu türden deneyimi çok olmayan kızlarının seçimlerinden daha isabetli olacağını düşünürler. Günümüzün modern yaşam anlayışının, bu tür evlilikleri pek desteklemediği açıktır. Bilindiği üzere, feminist yaklaşım kadının iradesini gözardı eden bu tür geleneklere şiddetle karşı çıkarak, kadınların özgür iradesi saygı gösterilmesini olmazsa olmaz sayar ve kadınların geleceklerinin böylesine önemli bir konuda bir başkası tarafında belirlenmesine kabul edilemez görür. *Fault Lines*'da Alexander'ın kendisinin de böyle görücü usulü bir evliliğe teşvik edildiği anlaşılmaktadır:

Her şeye rağmen, saygı göstermem gerektiği öğretilen değerlerle benim yaşamım aynı doğrultuda gelişmedi. Kendi kendine çelişen hikâyeler, bir yılanın kendi kuyruğunu yutması gibi: doğum, uygun bir eğitim-ne çok fazla, ne de az- uygun bir yaş ve geçmişe sahip bir erkekle Hindistan sınırları içinde bir yerde görücü usulü bir evlilik. (Alexander, 1993: 1)

Alexander, yüceltilen geleneklere ve görücü usulü evlilik dayatmalarına boyun eğmemiştir. Onun evliliği, Hindistan geleneğinde çok hoş karşılanmayan bir aşk evliliğidir. Alexander, kendi evliliği hakkında şöyle der: "David ve ben tanıştıktan üç hafta sonra evlenmeye kara verdik. Ve hemen benim kitaplarımı

ve dökümanlarımı paketleyerek Nampally Road üzerindeki postahaneye taşımaya başladık” (Alexander, 1993: 210). Meena Alexander ve David Lelyveld Haydarabad’da tanışır ve evlendikten sonra 1979 yılında New York’a taşınırlar. Böylesine alelacele bir evlilik bir geleneklerden ve toplumsal baskından kaçış izlenimi vermektedir. Görücü usulü evlilik kavramı Mukherjee’nin *Desirable Daughters* adlı romanında da sıkça ele alınmaktadır. Romanın kahramanı, Tara, görücü usulü evliliğin kurbanlarından biridir:

Ondokuz yaşındaydım, lisanstan mezunu olmuş ve Kalküta Üniversitesi’nde yüksek lisans çalışmamın birinci yılındaydım. Kendimi eğitime adanmış ve daha çok başarı ve burs beklentisi içindeydim. Paris, Londra ve New York gibi şehirlerdeki okullardan gelen doktora tekliflerini düşünürken babam bana o sihirli sözleri söyledi: „Bir çocuk var, sana uygun gördük. İşte resmi burda. Evlilik üç hafta içinde gerçekleşecek.“ (Mukherjee, 2002: 23)

Bu görücü usulü evlilik kavramının Mukherjee ve Alexander tarafından sık sık ele alınması, feminist anlayışın şiddetle reddetmesinin ötesinde, bu geleneğin Hindistan kadınının kanayan bir yarası olduğunu gösterir. Mukherjee’nin kendisi de böyle bir evliliğe teşvik edilmiştir. Ailesi Hintli bir nükleer fizik uzmanını Mukherjee’ye uygun buluyor, ama Mukherjee böylesi bir evliliğe direnip, bir batılı olan Clark Blaise ile evleniyor. Doğal olarak kızların geneli bu geleneğe uymak durumunda kaldıklarından, böylesi bir direniş çok olağan bir durum değildir. Evlilik geleneklerinde uyulması gereken ciddi kurallar vardır ve bu kuralların geneli kadının aleyhinedir. Aşk evlilikleri hiçbir şekilde teşvik edilmez, çünkü geleneklere uygun bir şekilde evlenmek temel koşuldur adeta. Ve bu geleneklere göre evliliğe karar veren ve uygun kişileri seçen otorite, ebeveynlerdir. Kızların seçiminin geleneklere göre bir önemi yoktur. Kadınların aleyhine olan başka bir evlilik geleneği de, evlilik sırasına uymak zorunluluğudur. İlk doğan kız ilk evlenmelidir. İkinci doğan kız evlenmek isterse bile birinci kızın evlenmesini beklemek zorundadır. Bu her iki gelenek örneğinde görüldüğü gibi gelenekler kadının haklarının aleyhine işliyor. Mukherjee’nin romanındaki kahramanlardan biri de Tara’nın ablası Parvati’dir. Parvati birine âşık olur. Böylesi bir aşk evliliği geleneklere uymaz. “Bir aşk evliliği yeteri kadar trajik bir durumdu, ama daha da kötüsü, Parvati evlilik sırasını atlıyordu. Bizden daha büyük bir ablamız vardı ve geleneklere göre ilk doğan evlenmek konusunda bir isteği olmasa bile ilk evlenmeliydi” (Mukherjee, 2002: 51). *Fault Lines*’da bu tarzda çok sayıda örnek görülebilir: “„Anne gerçekten, şimdi bunu kabul et, eğer bir kadınsan ve var olmak istiyorsan evlenmek mecburiyetindedin”” (Alexander, 1993: 207) ve bir başka alıntı... ““Annemin evlilikdışı var olmanın imkânı olduğunu anlamasının hiçbir yolu yoktu”” (Alexander, 1993: 207). Bu iki alıntı Alexander’ın kendi annesine seslenmesi ve annesinin evlilik hakkındaki düşüncesini göstermesi açısından önemlidir. Buradan anlaşıldığı üzere Hint kültüründe bir kadının varlığı ancak

evliliğe bağlıdır ve eğer bir kadın evlenmemişse onun varlığının herhangi bir önemi yoktur.

Öte yandan, evlilik kadın için bir kurtuluş olarak anlaşılmamalıdır. Alexander, Hint kültüründe evliliğin kadın için bir derin yara olduğunu iddia etmektedir: “Evlilik sizi gerçek evinizden koparan bir olaydır. Her ne kadar doğum yapmak için evinize dönebilseyiz de, bir defa evlendikten sonra siz artık kocanızın ailesinin bir parçası, parselisinizdir” (Alexander, 1993: 23). Kadın evlendikten sonra ölünceye kadar kocasının ailesinin bir parçası olmaktadır. Evlilik töreninde kadının giydiği sari¹ adlı geleneksel kıyafet öldüğü zaman onun kefeni olacaktır (Alexander, 1993: 23). Bu bağlamda evlilik kadın için bir nevi kölelik olarak değerlendirilebilir. Evlilikten sonra yaşamak kadın için bir yük, bir sıkıntı kaynağı oluverir. Çünkü erkek sadece koca demek değildir: “...bir kadının nirvanaya ulaşması için tek yol kocasına tapınmasıdır...” (Mukherjee, 2002: 19). Koca efendidir ve kayıtsız bir şekilde ona uyulması ve saygı gösterilmesi gerekir. İyi bir Hindu kadını kocasına bir tanrıya tapar gibi tapmalı; kocasının isimlerini yüzüne karşı telafuz etmekten kaçınmalıdır (Mukherjee, 2002: 23). Evlenmeden önce kadın babanın otoritesi altındadır, evlendikten sonra otorite tamamen kocanın elindedir. Her iki durumda da kadının bir kişiliği yoksayılr ve hükmedilen konumundadır. Kadının kişiliği, özgür iradesi, seçimleri ve arzuları göz ardı edilir çünkü bu durumu ortadan kaldırmaya yönelik herhangi bir önemleri yoktur. Bu kültür ve coğrafyada yaşayan kadınların büyük bir çoğunluğunun kadın hak ve özgürlükleri adına ileride olan batı kültürüyle doğrudan bir temasları olmadığından, içinde buldukları koşulları yadırgamamaları ve normal karşılamaları doğaldır sayılır adeta. Hintli kadın evlilik öncesi babasının, evlilik sonrası kocasının kölesidir. Byers-Pevitts ile yaptığı bir röportajda Mukherjee şöyle der:

Ben küçüklüğümden beri çok gelenekçi, cinsiyetçi, kadın karşıtı ve kanunların bile kadına çok hak tanımadığı bir toplumda büyüdüm. Kadınların miras alma hakkı yoktu, boşanamıyorlardı, bu anlamda son derece hiyerarşik, cinsiyet ayrımı yapan bir toplumdur. Ve ben çocukken inanılmaz derecede kadına karşı şiddete, kadınların suistimal edilmesine ve çeyiz meselesinde dahi kadına karşı uygulanan şiddete şahit oldum. (Byers-Pevitts, 1997: 189)

Burada Mukherjee geleneklere ve kadına karşı olan yaptırımları şiddetle eleştirmektedir. Anlaşılan odur ki Hindistan kadınının aslında geleneklerin kölesi olduğu söylenebilir. Mukherjee Iowa Üniversitesindeki öğrencilik yıllarından sonra Hindistan’a dönmeye hiç hevesli değildir, çünkü Hindistan’da geleneklerin onu beklediğini çok iyi bilmektedir:

¹ Hindistan yarı kıtasında genelde 4 metreyle 9 metre arası uzunlukta olan, dikışsız şerit biçiminde kadının bütün vücudunu saracak şekilde değişik tarzlarda sarılarak giyilen bir kadın giysisidir(wikipedia)

Eğer geri dönersem tekrar başka güçlerin kontrolü altına gireceğimi biliyordum. Amerika'da kalmak, kısıtlı imkânlarla, fakir olarak, Iowa şehrinde doktora öğrencileri için yapılan çelik barakalarda (köhne yerlerde) yaşamak demekti ama bunlara rağmen, özgürlük demekti. Ve ben Amerikalı olmayı seçenlerden biriyim. Hayatımı burada kurmayı seçtim, ekonomik kaygılardan dolayı değil, çünkü burada kalarak toplumsal statü ve Hindistan'da ki ekonomik koşullarımdan çok daha düşük bir düzeyi kabullenmiş oldum. Bu psikolojik güçle artık olmak istediğim kişi olabilir, artık istediğim zaman hata da yapabiliyordum ve hata yapmak artık normal bir durum olacaktı benim için çünkü hatalarımdan dolayı muhatap alınabilecektim artık. (Byers-Pevitts, 1997: 189)

Mukherjee Hindistan'daki itibarlı durumunu, ekonomik açıdan oldukça iyi koşulları elinin tersiyle itip, özgürlüğü tercih ediyor. İlginçtir ki hata yapabilmeye özgürlüğü bile ona Hindistan'daki koşullardan daha cazip geliyor. Amerika'da onu görücü usulü bir evliliğe zorlayacak, onu susturacak, varlığını yok sayacak gelenekler artık yoktur. Olmak istediği kişi olabilecek ve kısacası artık geleneklerin kölesi olmayacak ve özgür bir kadın olacaktır. Bu türden nefes aldıracak avantajlar, aynı zamanda Amerikalı kimliğini seçmesinin en önemli nedenleri arasındadırlar.

Meena Alexander'ın kadın hakları ve ilk feminist uyanışı, arkadaşı Susie Tharu'yu görünce gerçekleşmiştir: "O zaman kadın olmanın ne olduğunu, karşıdurmayı ve politik direnişi ondan öğrendim. 1979'da Haydarabat'tan ayrılmadan hemen önce, beni Shree Shakti Sanghatana adlı ilk kadın grubu toplantılarına götürmüştü" (Alexander, 1993: 127). Bu grup kadın hakları ihlallerine karşı duran, gösteriler düzenleyen bir organizasyondur. Aşağıda Teays tarafından belirtilen örnekte olduğu gibi kadınlara yönelik şiddet ve yaptırımlar o derecededir ki insan tahammül sınırını aşmaktadır:

Hindistan'da hergün sati (dul kadın yakma geleneği) nedeniyle kadınlar yakılıyor. Sati ölen kocaya en büyük hediye olarak görülür ve ideal olan eş, ölen kocasının yakıldığı odun yığımına girer ve bunu dinen kurban olma ve halkı tatmin adına yapar. Çeyiz nedeni ile gelin yakmalarında ise kocanın ailesi tarafından hazırlanan ateşte gelin yakılır, bu bir onursuzluk gösterisidir, tüketicinin memnuniyetsizliğine kurban edilen gelinin dramıdır. (Teays, 1991)

Kocanın karısından önce ölmesi durumunda, kocaya bir hediye olarak eşin yakılması geleneklerce, toplumca teşvik edilir. Cesetin yakıldığı ateşe girip kendini yakan eş, ideal eş olarak değerlendirilir. Böylesi insanlıkdışı yaptırımlara karşı kadın hareketleri tepki gösterir. Alexander'ın arkadaşı Susie Tharu'da böylesi kuruluşlarda yer alır. Susie Tharu'yla karşılaşınca kadar Alexander'ın kadın hakları hareketleri ile ilgili birikimleri vardır. Bu noktada Susie Tharu'nunda batıda, İngiltere'de eğitim gördüğü göz önünde tutulmalıdır (Alexander, 1993: 127). Hindistan'da bir başka insanlıkdışı uygulama da, çeyiz nedeniyle gelin yakmalarıdır. Erkek tarafı gelinin ailesinden ekstra çeyiz

talebinde bulunabilir ve bu talep karşılanmazsa erkek tarafı gelini yakma gibi vahşice bir uygulamaya gidebilir. Bu gelenek günümüzde bile Hindistan'ın kanayan bir yarası olmaya devam etmektedir. Ahmad'ın belirttiğine göre;

Son birkaç yılda, Hindistan genelinde kayıtlara geçen gelin yakma olaylarında çok keskin bir artış söz konusudur. Hergün, hemen hemen her altı saatte bir, Hindistan'ın herhangi bir yerinde genç evli bir kadın ya canlı canlı yakılıyordur, ya ölüncüye kadar dayak yiyordur ya da intihara sürükleniyordur. (Ahmad, 2008)

Bu tür tiksinti uyandıran gelenek ve uygulamalara karşı düzenlenen hareketlerin, batıyla gerçekleşen ilişkiler sayesinde geçmişe nazaran daha çok taraftar bulduğu söylenebilir. Alexander'ın yakın arkadaşlarında bu tür kabuledilemez uygulamalara karşı düzenlenen organizasyonlara katılır: "Arkadaşlarım Madhu Kishwar ve Manushi'den Ruth Vanita gelin yakmalarına karşı yapılan organizasyonların öncüleriydi" (Alexander, 1993: 208, 209). Bu tür olaylar Alexander'ın kadın hakları konusunda daha da bilinçlenmesine katkı sağladığı ortadadır.

Bu bağlamda Alexander ve Mukherjee'nin evliliklerinin kadının aleyhine işleyen geleneklerden bir kaçış olduğu söylenebilir. Mukherjee'nin evliliği hakkında Carchidi şöyle der: "Kendi kültürü dışındaki evlilik Mukherjee'yi onu güvenli olan bölgeye taşımış ve Mukherjee bu güvenli bölgede kendini geliştirme ve yeni olanakları keşfetme şansı bulmuştur"(Carchidi, 1995). Kuşkusuz bu düşünsel ilerleme hemen gerçekleşmemiştir. Mukherjee'nin evliliğinin ilk yılları Kanada'da önyargı ve ayrımcılıkla mücadele ederek geçmiştir. Clark Blaise ile evlendikten sonra, Amerika'ya yerleşmeden önce bir süre Kanada'da yaşarlar. Ama Kanada'daki yaşam Mukherjee'ye beklediği mutluluğu getirmemiştir. Kumar, bu konuda şöyle der;

Mukherjee Amerika'da birkaç yıl yaşadıkdan sonra bile Kanada'da maruz kaldığı davranışları unutamamıştır. Orada iken görünen azınlığın bir parçası olup ve yapılan ırk ayrımcılığının kurbanlarından biridir. Hindistan toplumunda paryalara yapılan muamelenin aynısını Kanada'da birebir yaşamıştır. (Kumar, 2001: 62)

Mukherjee, Hindistan'da kast sisteminin en üst seviyesi olan Brahmanların bir üyesi olarak dünyaya gelir. Ama Kanada'da ki ırkçı ayrımcılıktan dolayı kendini bir parya gibi hisseder. Bu nedenle Mukherjee'nin özgürlükler adına ruhunu tatmin eden ülke Amerika'dır:

Amerika benim için romantizm ve umuttur. Ben birçok yönden kötümser, alaycı ve umutsuzluğun hüküm sürdüğü bir kıtadan gelmişim. Bir toplumki ne olduğunuz doğmuş olduğunuz ailenin kast sınıfına, cinsiyetinize bağlıdır. Birden kendimi öyle bir ülkede buldum ki, geçmişimi silip atabilecektim ve kendim isteyerek yepyeni bir geçmiş uydurdum. (Girgus, 1993: 68)

Daha önce belirtildiği gibi, Alexander'ın evliliği de geleneklerden bir kaçış olarak değerlendirilebilir. Alexander bunu annesine itiraf ederken şöyle der; "Anne, sana hiçbir zaman söylemedim, ama görücü usulü evlilik rüyaları bile beni mahvediyordu. Ben David ile evliliği beni buradan götürmesi için istedim" (Alexander, 1993: 208). Alexander'da bir batılıyla evlenerek görücü usulü evlilikten kaçmayı başarır. Ama Mukherjee'nin deneyimlediği bazı sıkıntılar Alexander'ın yaşamında da göze çarpmaktadır. Ayrımcılıkla daha küçük bir öğrenciyken tanışır. Babasının işinden dolayı bir süreliğine Sudan'da yaşarken sadece beyaz öğrencilerin gittiği bir okula gider: "O okul hayatımın ilk iki yılı sefil bir şekilde geçti. Tenimin koyu renk olması hemen göze çarpıyordu. Hapishanede gibiydim ve bunu aşamıyordum. Onların bakışları altında gittikçe çirkinleştiğimi düşünüyordum" (Alexander, 1993: 113). Bir başka örnekte Alexander'ın Amerika'da iş hayatında yaşanır. Alexander üniversitede idari ofise çağrılır ve yayınları konusunda eleştirilir. "Sorun benim kim ve ne olduğumdu, açıkçası bir kadındım ve Hintliydim. Sorun, yazmam gereken alanda yazmadığımdan değildi, daha başka alanlarda da yazmış olmamdı" (Alexander, 1993: 114). Kadın hak ve özgürlükleri adına batı dünyası eski kültürlerine göre birçok özgürlük sunmasına rağmen, ten renkleri ve ırklarından dolayı sıkıntılar çektikleri bir gerçektir. Tabii sorunlar bununla sınırlı değildir. Bir başka sorunda bu yeni kültüre uyum sağlama sorunudur:

Görünen o ki üçüncü dünya kadınının derin yaralarından biri de, yeni ve yabancı bir kültürde yeni bir kimlik kazanma mücadeleleridir. Muhtemelen bunun sebebi, eski kültürlerinin bağnaz ve hurafe bağlarından aniden kurtulup ve kendilerini özgür bir ortamda bulmalarıdır. Ve bu alışık olmadıkları güvenilmez özgürlük denizinde yüzerken bazen dengelerini kaybediyorlar. (Sant-Wade ve Radell, 1992: 11-17)

Kültürler arasındaki özgürlükler adına uçurum bu denli yüksek olunca adaptasyon sorunu yaşanması doğaldır. Yeni gelenler için uyum sağlama ve ayrımcılıkla yüzleşme ciddi sorunlardır. Ama bütün bu olumsuzluklara rağmen yeni ve özgür olan yer, eski olana tercih edilir. Daha açık bir ifadeyle, Amerika yeni gelenlere Hindistan'ın sunduğundan çok daha fazla özgürlükler sunar. Bu konuda Dave şöyle demiştir;

Bharati Mukherjee ve Meena Alexander gibi göçmen yazarların Hindistan hakkındaki yorumlara bakınca batı geleneğinden ciddi bir şekilde etkilendikleri görünmektedir, özellikle batı gelenekleri idealize ettiklerini görünüz ve bu yazarlar başarının batı ideal ve stratejilerinin benimsenmesiyle gerçekleşebileceği düşüncesini savunurlar. (Dave, 1993: 103-13)

Mukherjee ve Alexander'ın feminizm anlayışını batı kültüründe doğmuş ve büyümüş feminist yazarların anlayışından ayırmak gerekir. Çünkü Mukherjee ve Alexander'ın feminizmi kaçınılmaz, zorunlu bir feminizm olarak değerlendirilebilir. Her iki yazarda Hindistan'da doğmuştur. Hindistan kadın haklarının günümüzde bile ihlal edildiği bir ülkedir. Mukherjee ve Alexander

birçok sevimsiz olaya şahitlik etmiştir. Kadının aleyhine olan bu kültürden kaçış yolunu batıya taşınmakta bulmuşlardır. Kadın olarak aradıkları özgürlüğü batıda bulmalarına rağmen ırkçı, ayırımçı yaklaşımlarla da yüzleşmişlerdir. Eski kültürlerinde ki kadına yaklaşım ile yeni kültürde ki ırkçı yaklaşımlar, Mukherjee ve Alexander'ın kadın hakları ve insan hakları açısından daha duyarlı olmalarını sağlamıştır. Dünyanın bazı yerlerinde kadına yapılan haksızlığı duyurmak adına her iki yazar önemli bir görev üstlenmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Ahmad, N.(2008). “Dowry Deaths (bride burning) in India and Abetment of Suicide: a Socio- Legal Appraisal” *Journal of East Asia and International Law*, Yijun Institute Press, Volume 1, Number 2.
- Alexander, M. (1993). *Fault Lines*, The Feminist Press, New York.
- Byers-Pevitts, B. (1997). “An Interview with Bharati Mukherjee,” in *Speaking of the Short Story: Interviews with Contemporary Writers*, University Press of Mississippi, s. 189-98.
- Carchidi, V. (1995). “Orbiting”: Bharati Mukherjee’s Kaleidoscope Vision. Article, *The Society for the Study of the Multi-Ethnic Literature of the United States*.
- Dave, S. (1993). “The Doors to Home and History: Post-Colonial Identities in Meena Alexander and Bharati Mukherjee”, in *Amerasia Journal*, Vol. 19, No. 3, s. 103–13.
- Girgus, S. B. (1993) *The New Ethnic Novel and the American Idea*. College Lit. 68.
- Kumar, N. (2001). *The Fiction of Bharati Mukherjee: A Cultural Perspective* New Delhi: Atlantic Publishers and Distributors, s. 62
- Mukherjee, B. (2002). *Desirable Daughters*, Hyperion Press, New York.
- Nair, R. (2007). “The Concept of Identity in Indian Immigrant Women in America”, *Studies in Postcolonial Literature*, Atlantic Publishers and Distributors, , s. 74–83.
- Sant-W. A. ve Radell, K. M.(1992). “Refashioning the Self: Immigrant Women in Bharati Mukherjee's New World,” *Studies in Short Fiction*, Vol. 29, No. 1, Winter, s. 11–17.
- Teays, Wanda. (1991). *The Burning Bride: The Dowry Problem in India*, Indiana Uni. Press.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Sari>, 2 Şubat 2010

Cultural Codes About Women in Meena Alexander's *Fault Lines* and Bharati Mukherjee's *Desirable Daughters*

The approach to women changes from culture to culture and from country to country. It is a well-known fact that women lacked many human rights beginning from early times up to now. The far-east cultures are such places where women's rights were ignored for longer as compared to other places. This study especially focuses on two India-born feminist American writers. They are Meena Alexander and Bharati Mukherjee. In the past women's rights violations occurred at a very high rate. Nowadays, there is a comparative improvement in women's rights; however, there are still serious women's rights violations in some countries. India can be evaluated in this scope. The two mentioned writers have chosen the migration to the west as an escape from the traditions which account against women. This study claims that they have become important feminist writers because they experienced the life in the west. The two important novels of each writer have been focused on: *Fault Lines* is a memoir written by Meena Alexander and *Desirable Daughters* is a novel written by Bharati Mukherjee. These two books are analyzed and evidence is given to support the idea that the western culture has a significant importance in their transformation to the feminist approach. Works of different writers and researchers have been cited to support this idea.

Mukherjee was born as a member of the Bengali Brahmin which is the superior level of the caste system in Indian culture. Alexander was also born as a member of a distinguished family in India. The feminist elements are seen more in their studies after their exposure to the western culture. If they had not moved to the United States and if they had stayed in India, perhaps they would not have become distinguished names of the feminist world. Their life experiences in India and then their migration to the west have an important role in the configuration of their way of thinking. In India there are many things that cannot be condoned within feminist ideology. Some of them are explained in this study. As an example the bride-burning, arranged marriages and sati traditions are intolerable in the feminist way of thinking. To make it more clear, in the sati tradition when the husband dies, as a gift, his wife is encouraged to burn herself in the fire of her husband's cremation. In order to stop such inhumane actions some women's groups have been founded in India.

The feminist comprehension of Alexander and Mukherjee should be separated from the comprehension of the feminists who were born and raised in the western world. Because, it can be claimed that Alexander

and Mukherjee's feminism is a compulsory feminism. Both of them were born in India. India is a place where women's rights are widely violated even today. Alexander and Mukherjee have seen and experienced many dreadful events in India. Marriage became a way of escape for them from the traditions that count against women. Maybe they have found the freedom in the west in the respect of women's rights, but another problem faced them because of their skin color. Both Alexander and Mukherjee experienced discrimination in the west. The approaches to women in their previous culture and the approach to them in their new culture made them sensitive about women's rights specifically and human rights more generally. In this context it can be suggested that Mukherjee and Alexander became feminist writers inevitably to announce to the world the injustices committed against women in both cultures. The disadvantages of the western world are not more than the disadvantages of their previous culture. When the two places are compared the west is more preferable in the case of women's rights.